

תכנית ההשלמה לתואר ב"א בסייעוד בנצרת

קורס מס. 290.1927: **משפחה, בריאות וחולי**

תשע"ב 2011/2012

מרצה: דר' אמל טאהא-פאהום
דוא"ל: amal_fahoum@yahoo.com
מועד הקורס: יום ג' 16:00-18:00
שעות קבלה: לפי תיאום מראש

א. מטרת הקורס:

1. לסקור את בסיס הידע התיאורטי על משפחה הערבית ותפקידה בהתמודדות עם מחלה.
2. להכיר את תפקידי המטפלים במערכת הבריאות
3. לנתח התערבויות סיעודיות בהקשר משפחתי במגזר הערבי..

ב. נושאי הקורס:

תיאוריות מובילות על אודות התמודדות במצבי דחק של חולי; ההשלכות הפסיכוסוציאליות של חולי על חולים ובני משפחותיהם; תפקידי בני המשפחה באשפוז ובבית; הערכת סיכון פסיכוסוציאלי אצל חולים; התערבויות קצרות מועד; תכנון שחרור; התערבויות ארוכות טווח עם ילדים או מבוגרים החיים עם מחלה ממושכת או חולים סופניים, ותפקיד אנשי מערך הסיעוד (אחים ואחיות) במתן עזרה ותמיכה לחולה ומשפחתו.

מהלך השיעורים: הקורס משלב הרצאות, דיונים בדילמות ומשחקי תפקידים בכתה.

נושאי השיעורים: להלן תכנית הוראה מפורטת לכל השיעורים*:

נושא השיעור	מס' השיעור
מבוא: מודל דחק והתמודדות	1
גורמי דחק אקוטיים וכרוניים והערכה קוגניטיבית של גורמי הדחק ודרכי התמודדות: הגדרות, מדידה, הקשר לבריאות והשלכות להתערבות	2-3
מודל הדחק בחולי פיזי: מאפיינים של חולי כגורמי דחק, ותפיסת מחלה תגובת נפשיות ופיזיות לגורמי דחק טראומטיים, ולמצבי דחק כרוניים	4-5
המשפחה ומשבר, המשפחה וחולי: התמודדות זוגית ומשפחתית	6
תפקיד הצוות הסיעודי בהתמודדות עם משפחות של חולים, חיזוק החוסן והצמיחה ממשבר	7-8
משאבי התמודדות: רשתות ותמיכה חברתית, מאפייני אישיות	9-10
<ul style="list-style-type: none"> • התערבויות: חולי ממושך ופוסט טראומה • סיכום המפגשים והסבר על העבודה הסופית 	11-12

-2-

חובות הקורס:

- נוכחות מלאה במהלך השיעורים.
- בסיום הקורס יגיש כל תלמיד עבודה בהיקף של 6-8 עמודים. העבודה תכלול סיכום ראיון (עם אדם חולה או עם אחד מבני משפחתו הגרעינית או המורחבת), תוך שימת דגש על הקשר בין מטפל ומטופל ותפקיד הצוות הסייעודי בהתמודדות עם המשפחה. יש לשלב זאת עם סיכום ספרות מקצועית רלוונטית ועדכנית מתוך רשימת הביבליוגרפיה המצורפת או כל ספרות מקצועית רלוונטית נוספת.
- **מרכיבי הציון הסופי:** 20% נוכחות והשתתפות פעילה + 80% עבודה סופית

את העבודות יש להגיש עד התאריך עליו תודיע המרצה בכיתה.
עבודות שיוגשו באיחור לא ייבדקו והסטודנט יחויב ללמוד את הקורס בשנית.

ביבליוגרפיה

הערה: הפריטים המסומנים בכוכבית * הם חובה

- אליצור, י' (1999). טיפול מערכתי אינטגרטיבי בהפרעות גוף ונפש כרוניות. **שיחות**, י"ג (2), 122-134.
- * אנטונובסקי, א' (1998). המודל הסלוטוגני כתיאוריה מכוונת בקידום בריאות. **מגמות**, ל"ט, 170-181.
- * דרורי, י' ופלוריאן, ו' (1998). תחושת קוהרנטיות ופרופיל הבריאות הנפשית בקרב אנשים שלקו באוטם ראשון של שריר הלב. **מגמות**, ל"ט, 116-127.
- לאופר, א' (2009). צמיחה פוסט טראומטית- אשליה חיובית או דרך חדשה לבחינת התמודדות עם טראומה? **חברה ורווחה**, כ"ט (1), 63-84.
- ליפשיץ-אלכאוי, ר' (2006). דרכים להגברת תחושת התקווה בקרב חולים סופניים. **חברה ורווחה**, כד', 503-511.
- * סדן, ק', בראלי, ח' ורובין, נ' (1998). מחלה כרונית ותפקוד משפחתי: המקרה של חולי סוכרת נעורים. **מגמות**, ל"ט, 97-115.
- שגיא, ש. אנטונובסקי, א. (1998). תחושת הקוהרנטיות במערכת המשפחתית: הגישה הסלוטוגנית. **מגמות**, ל"ט, 80-96.
- *Lazarus, R. S., & Folkman, S. (1984). *Stress, appraisal and coping*. New York, NY: Springer.
Ch. 6: The coping process; Ch. 7. Appraisal, coping and adaptational outcomes.
- Taylor, S.E., Kemeny, M.E., Reed, G.M., Bower, J.E., & Gruenwald T. L. (2000). Psychological resources, positive illusions, and health. *American Psychologist*, 55, 99-109.

- Dulmus, C. N., & Hilarski, C. (2003). When stress constitutes trauma and trauma constitutes crisis: the stress-trauma-crisis continuum. *Brief Treatment and Crisis Intervention, 3*(1), 27-35.
- Shalev, A. (2001). What is posttraumatic stress disorder? *Journal of Clinical Psychiatry, 62* suppl. 17, 4-10..
- *DeLongis, A., & Holtzman, S. (2005). Coping in context: the role of stress, social support, and personality in coping. *Journal of Personality 73*, (6) 1633-1656.
- Sarason I. G., & Sarason, B. R. (2009). Social support: Mapping the construct. *Journal of Social and Personal Relationships, 26*, 113-121.
- Schwarzer, R., & Knoll, N. (2007). Functional roles of social support within the stress and coping process: A theoretical and empirical overview. *International Journal of Psychology, 42* (4), 243-252.
- *Stanton, A. L., Revenson, T. A., & Tennen, H. (2007). Health psychology: Psychological adjustment to chronic disease. *Annual Review of Psychology, 58*, 13.1–13.28.
- Folkman, S., & Greer, S. (2000). Promoting psychological well-being in the face of serious illness: when theory, research and practice inform each other. *Psycho-Oncology, 9*, 11-19.
- Brennan, J. (2001). Adjustment to cancer - coping or personal transition? *Psycho-Oncology, 10*, 1-18.
- Sharpe, L., & Curran, L. (2006). Understanding the process of adjustment to illness. *Social Science & Medicine, 62*, 1153-1166.
- Folkman, S., (2008). The case for positive emotions in the stress process. *Anxiety, Stress, & Coping, 21*(1), 3-14.
- *Lavee, Y., & Olson, D. H. (1991). Family types and response to stress. *Journal of Marriage and the Family, 53*, 786-798.
- Patterson, J. (2002). Understanding family resilience. *Journal of Clinical Psychology, 58*, 233-246.
- Pedersen, S., & Revenson, T. A. (2005). Parental illness, family functioning, and adolescent well-being: A family ecology framework to guide research. *Journal of Family Psychology, 19* (3), 404-409.

-4-

- *Ben-Zur, H., Rappaport, B., Ammar, R., & Uretzky, G. (2000). Coping strategies, life style changes, and pessimism after open-heart surgery. *Health and Social Work, 25*, 201-209.
- Compas, B. E., Worsham, N. L., Ey, S., & Howell, D. C. (1996). When mom or dad has cancer: II. Coping, cognitive appraisals, and psychological distress in children of cancer patients. *Health Psychology, 15*, 167-175.
- Soskolne, V., Halevy-Levin, S., Cohen, A., & Friedman, G. (2006). Caregiving stressors and psychological distress among veteran resident and immigrant family caregivers in Israel. *Social Work in Health Care 43* (2&3), 73-95.
- Spirito, A., Stark, L. J., Gil, K., & Tyc, V. L. (1995). Coping with everyday and disease-specific stressors by chronically ill children and adolescents. *Journal of American Academy of Child Adolescent Psychiatry, 34*, 283-290.
- *Orth-Gomér, K. (2009). Are social relations less health protective in women than in men? Social relations, gender, and cardiovascular health. *Journal of Social and Personal Relationships, 26*, 63-72.
- Soderstrom, M., Dolbier, C., Leiferman, J., & Steinhardt, M. (2000). The relationship of hardiness, coping strategies, and perceived stress to symptoms of illness. *Journal of Behavioral Medicine, 23*, 311-328.
- Bellizzi, K. M., & Blank, T. O. (2006). Predicting posttraumatic growth in breast cancer survivors. *Health Psychology, 25*(1), 47-56.
- Danoff-Burg, S., & Revenson, T. A. (2005). Benefit-finding among patients with rheumatoid arthritis: positive effects on interpersonal relationships. *Journal of Behavioral Medicine, 28* (1), 91-105.
- Eiser, C., & Havermans, T. (1992). Mothers' and fathers' coping with chronic childhood disease. *Psychology and Health, 7*, 249-257.
- *Hagedoorn, M., Buunk, B. P., Kuijer, R. G., Wobbes, T., & Sanderman, R. (2000). Couples dealing with cancer: Role and gender differences regarding psychological distress and quality of life. *Psycho-Oncology, 9*, 232-242.
- Willoughby, B. L. B., Doty, N. D., & Malik, N. M. (2008). Parental reactions to their child's sexual orientation disclosure: A family stress perspective. *Parenting: Science and Practice, 8*(1), 70-91.
- Lee, V., Cohen, S. R., Edgar, L., Laizner, A. M., & Gagnon, A. J. (2006). Meaning-based intervention during breast or colorectal cancer treatment improves self-esteem, optimism and self-efficacy. *Social Science & Medicine, 62*, 3133-3145.